

פרוטוקול מס' 155

מישיבת ועדת החינוך והתרבות

ביום שני, כ' באב תשל"ג (31 ביולי 1972) בשעה 12:00

נכחו:

חברי הועדה:
מ"ם היו"ר א. א. כץ
נ. אליעד
ח. גרוסמן
ז. הרמן
מ. ידיד
ע. פיינברג-סרני
מ.צ. נריה
מ. פרוש
ד. קורן

מזמנים:
מר ענבר - יו"ר הועד האולימפי
מר גלובצינסקי - מזכיר הועד האולימפי
י. אורן - מנהל רשות הספורט
א. אפק - עוזר מנהל רשות הספורט

מזכירת הועדה: ד. פלד

רשמה: ד. בלוטרוזן

סדר היום:
דיון בהצעה לסדר-היום של ח"כ ז. המר בנושא
השתתפות משלחת ישראל באולימפיאדת מינכן בראש
השנה.

מ"מ היו"ר א. כץ:

אני פותח את הישיבה.

דיון בהצעה לסדר-היום של ח"כ ז. המר בנושא השתתפות
משלחת ישראל באולימפיאדת מינכן בראש השנה

מ"מ היו"ר א. כץ:

הנושא שלפנינו הוא: השתתפות משלחת ישראל
באולימפיאדת מינכן בראש השנה. הנושא
הועבר אלינו על-ידי המליאה.

ז. המר:

אני מצטער שצריך להעלות את הנושא, כי לדידי
יש כאן קהות-חושים לתרבות שלנו, למסורת שלנו.
בראש השנה לעשות משהו קבל-עולם? וזה לא קשור לספורט. גם אם זה היה
ספורט, הייתי אומר: לא. יהודי שאיננו נוהג ללכת בשבת לבית-הכנסת,
כאשר הוא בחוץ-לארץ, הוא עושה זאת. במליאה הבאתי שתי דוגמות. אחת,
בראש השנה לפני שנתיים, כאשר יושב-ראש הכנסת מר ברוך ז"ל, בשמשו כיושב-
ראש משלחת ישראל בוועידה בין-פרלמנטרית, ששני ימי הדיון הכללי שלה
התקיימו בראש השנה, הודיע שמשלחתו לא תופיע בהם עקב קדושת החג, והמשלחת
הופיעה רק במוצאי ראש השנה. שנייה - מועצת הבטחון התכנסה בעקבות הדליקה
במסגר אל-אקצה. בערב ראש השנה קמה המשלחת הישראלית במועצת הבטחון,
ובראש יוסף חקוע, ויצאה את האולם. בארועים אלה היה צורך להשתתף.
בגלל ראש השנה והסמל של ראש השנה המשלחות שלנו לא השתתפו בהם.

במקרה שלפנינו לא מדובר בספורט גופא, שאי-השתתפות

בו היתה יכולה לגרום הפסדים. מדובר בצעדה. בצעדה משתתפים מאות אלפי
נציגים בהם בודדים משלנו. לא יהיה שום נזק אם לא נהיה בין הצועדים.
גם לא נורגש - אם נהיה ואם לא נהיה. מצד שני, תהיה שמחת-לב אצל יהודים
רבים בעולם, אם יידעו שעקב ראש השנה לא צעדה המשלחת שלנו. אולי בזה
יובלט ייחודנו. שר החינוך והתרבות השיב פעם, בתשובה לשאלתה שלי בנושא
כזה - לא בהצעה האחרונה: אנחנו טורפים על הספורטאים, על מה שיעשו
באולימפיאדה. אנחנו מאוד רוצים לסמוך עליהם שיצליחו בתחרויות, אבל,
בנושא כזה יש מקום שגורם יותר מוסמך יביע דעתו. הכנסת, כמייצגת
הציבוריות הישראלית, יודעת מה היא רוצה להשיג בייצוג הזה. בלי שאני
יודע מה התלות ומה החופש, אני יודע שיש משהו עקרוני בעובדה שגם המדינה
תומכת בהם. לפיכך יש מקום להמלצה ולהכוונה בנושא זה. הכנסת חייבת
להביע עמדה ולהמליץ בפני שר החינוך והתרבות להתחשב ברגשות של מליוני
יהודים בעולם ובארץ שאינם רוצים שראש השנה הלאומי המסורתי יחולל.

מר ענבר:

בינתיים הגיעו אלינו פרטים על טכס הנעילה.
הפרטים לא היו ידועים לפני כן. הבטחנו
שבראש השנה ספורטאים לא ישתתפו בתכניות הספורט. בימים אלה הספורטאים
שלנו, לפי התכנית, לא יופיעו. יש שאלה של טכס הנעילה. בטכס הנעילה
אין צעדה לפי משלחות. רוצים להפגין אחרות-עמים ולפיכך המשלחות צועדות
מעורבות. הדגלים צועדים לפי סדר הא"ב הלטיני. הספורטאים אינם צועדים
לפי ארצות. תחרויות ספורטיביות באותו יום בכלל אין, חוץ מרכיבה על
טוטים. בזה איננו משתתפים. הצעדה היא רק מציב האיצטדיון. השאלה
היא אם דגל ישראל צריך להופיע בנעילה או לא, בלי שהספורטאים יצעדו.

מר גלובינסקי:

אנחנו משתתפים באולימפיאדות משנת 1952.
אף פעם לא ביישנו את המדינה, לא ביום כיפורים
ולא בראש השנה.

ז. המר:

מה עשיתם?

מר גלובינסקי:

מה שעשינו יהדות המקום קיבלה בהערכה.

ז. המר:

צעדתם או לא?

מ. גלובינסקי:
צעדנו ויהדות המקום קיבלה זאת בברכה. בערב יום
כפורים הלכנו לבית-הכנסת ולמחרת השתתפו אתנו
באיצטדיון. המדובר ביהדות הגרמנית. איני יודע אם צריך כל-כך להתחשב
ברגשות יהודים שחזרו לגרמניה.

מ. ירדי: הכוונה אינה ליהודים בגרמניה.

מ. גלובינסקי:
לא בוסעים לאיצטדיון. הולכים לאיצטדיון.
לבקש מגוי ללכת עם דגל ישראל - זה עוד פחות
יפה. האיצטדיון מגור מסביב. לפי ההלכה אפשר לשאת בו דגל. תהיה
זו שגיאה לאסור עלינו להשתתף בצעדה. מישהו ישמח מאוד אם לא יראו אותנו.

מ. ירדי:
חשוב מאוד שמדינת-ישראל תשתתף בכל מאוד,
אבל, לפעמים לא-הופעה יש אפקט לא פחות חשוב
הופיעה בסיום, יהיה לכך אפקט גדול יותר מאשר הופעה בראש השנה. העולם
יודע שישי ראש השנה הם ימים מיוחדים לעם ישראל. כל אחד נוהג לפי
השקפתו ולפי הבנתו. ראש השנה הוא יום מיוחד במינו אצל העם היהודי,
לאחד מבחינה לאומית ולשני מבחינה דתית. לפיכך אני סבור, שהמשלחת
תיטיב לעשות אם תימנע באותו יום מהופעה באיצטדיון.

ע. פיינברג-סרני:
אני מוכנה לקבל את הצעת הפשרה שהציע מר ענבר.
יש ערך מסדרגה ראשונה לכך שהדגל יצעד. אינני
בטוחה שהעולם כולו יידע שזה ראש השנה.

מ. ירדי: מדינת ישראל מקבל ברכות לרגל ראש השנה מכל
קצות-הגל.

ע. פיינברג-סרני:
יש ערך ויזון אלפי לכך שדגל ישראל יתנוסס בצעדה.
קיבלנו הסבר שאין בכל חילול החג. הצעדה
אינה כרוכה בנסיעה בתוך האצטדיון. לא יהיה זה אסון אם שלושה ספורטאים
יצעדו עם דגל ישראל.

ו. הרמן:
ליהודי העולם ראש השנה הוא יום מיוחד במינו
אפילו לאלה שאין להם קשר הדוק לדת. מנכ"ל
של איזה משרד סידר לעצמו בראש השנה ישיבה. אין לכם מושג כמה זעמו
יהודי אותו מקום, ודווקא אותם יהודים שהולכים לבית-הכנסת אולי יום
אחד בשנה. הם שאלו: איך גותנים לישראל לקיים ישיבה בראש השנה?

מאידך גיסא, גם אני חושבת שחיוני שדגל ישראל
יופיע באותו יום בין דגלי העולם, אם אין כאן חילול החג. אינני חושבת
שיפרשו זאת כחילול ראש השנה. רצוי שדגל ישראל יופיע ויש לדאוג שלא
יהיה חילול.

מ. צ. גרדייה:
הצעדה של נשיא המדינה ושל בן-גוריון -
לא במדכנה ולא בדרכי אחרים ארונו של צ'רצ'יל,
בגלל שהחילון היה היתה בשבת, היא זו שזכתה להבלטה בעתונות העולם.
הבלטו את העובדה ששני האירועים הנכבדים האלה של מדינת-ישראל שבאו לכבוד
את צ'רצ'יל צועדים בדגל בגלל השבת. דבר זה הוסיף מאוד. גם כאן ייתכן
מאוד, שהעובדה שמשלחת ישראל השתתפה באולימפיאדה ודווקא ביום זה אינה
מופיעה, תזכה להבלטה. בכך נריום את כבוד ישראל ונבליט את ייחודה,
ויש בזה כבוד.

ח. גרוסמן:
גם אני בעד זה שמישהו שיוצא מטעם המדינה
לא יפגין חילול שבת או חג. אבל, למה לחפש
דבר במקום שאיננו? לו היו צריכים לאסוע שם בראש השנה, הייתי אוסרת:
לא. אבל, הם לא בוסעים. הם בתוך ערוב-שבת. בעצם נשיאת הדגל אין
חילול ראש השנה. המדובר במקום פגור. לא צריך לנסוע. אפילו אין
יוצאים אותו תחום. לא מתקבל על הדעת שדגל ישראל לא יופיע בין דגלי
האומות.

ג. אליעד:

נזקטו כמה צעדים כדי שדברים שעלו לראות כחילול בפרהסיא לא ייעשו. מהשתיקה של הרב נדיה אני למד הרבה - שמבחינה הלכתית אין כאן חילול. הייתי רוצה שדגל ישראל יופיע בין דגלי העולם. זה יהיה ביום השני של ראש השנה. לו היה זה בליל ראש השנה אולי היתה לי דעה אחרת, כי בליל ראש השנה יהדות העולם הולכת לבית-הכנסת. אם זה במוצאי היום השני של החג - התגובה תהיה שונה. מבקש את חברינו הדתיים להידבר עם נציגי הועד האולימפי ולברר מה עוד ניתן לעשות כדי לצמצם עד למינימום פגיעה כלשהי. אני תומך בפשרה של מר ענבר.

מ. פרוש:

כולנו יודעים - וחברת-הכנסת הרמן נתנה לזה ביטוי - מה היחס של המוני בית-ישראל, בכל מקום, לראש השנה. גם לי היתה זו הפתעה כאשר חבר-הכנסת אורי אבנרי, בימים האחרונים של הכנסת, באחת ההופאות, אמר שאינו נוסע ביום כיפור. מה המשמעות של הפגנת קיומה של ישראל באמצעות דגל ישראל? אם ניעדר וכולם יידעו מדוע הדבר יזכה להבלטה הרבה יותר גדולה. כולם יידעו שהשתתפו באולימפיאדה ובגלל ראש השנה אנחנו נעדרים. בזה יהיה כבוד גדול יותר לישראל. אי-השתתפותנו תצביע יותר על השתתפות דגל-ישראל מאשר צעדה עם דגל ישראל. עתונות העולם תדגיש שאנחנו נעדרים עקב ראש השנה. קשה לי להבין את הויכוח. איני מתאר לעצמי שויכוח כזה היה מתקיים באיזה מרכז קהילתי באיזו ארץ מארצות הגולה הרחוקות. לא היו מעלים על הדעת שיעשה דבר שיפגע בקדושת ראש השנה. וכי בהעדרות נפגע בדגל ישראל? אם נשתתף נפגע במעמדנו ובביחודנו. מכובד הוא מי שיודע לכבד את עקרונותיו ואח הנוהגים שלו.

י. אורן:

במסדר החינוך הובעה מידה לא פחותה של רגישות מכפי שמובעת על-ידי החברים. ברגע שקיבלנו את פרטי הטקס, שלא היו ידועים קודם, נשמנו לרווחה. בשיחות משותפות עם נציגי הועד האולימפי נתקבל הסיכום שהושמע על-ידי מר ענבר. אנחנו צועדים עם דגל ישראל ומייצגים את הצוער בארץ הזאת. זה כולל ציבור לא מבוטל של ספורטאים, ביניהם גם מוסלמים, נוצרים או דרוזים, שהם היו שותפים, עם כל הזכויות, בספורט הישראלי. עוד זמן מה תיסגר רשימת הספורטאים לאולימפיאדה. איני יכול לתקוע כף שלא תהיה במשלחת ספורטאי ערבי - מוסלמי או נוצרי. היו כבר משלחות לאולימפיאדה שכללו כתובים גם ערבים. איני יודע, שאם היה משתתף נציג ערבי אם לא היה מתקומם נגד החלטה כזאת.

מ. יודי:

מדינת ישראל היא מדינה יהודית שיש בה גם מייעוטים.

י. אורן:

לא חל איסור על מוסלמי או נוצרי לצעוד או לעשות פעולה אחרת ביום כיפור או בראש השנה.

כיוון שמדובר בטכט נעילה רשמי של המפעל הגדול ביותר בעולם בשטח הספורט, אנחנו סבורים שמוטב שדגל ישראל יופיע. לפיכך היינו מבקשים שהדברים שהושמעו על-ידי חברי הועד האולימפי יילקחו בחשבון ושהענין יותר.

ד. סורן:

אני מבין את רגישותו של חבר-הכנסת המר לנושא. אני מבין מדוע העלה זאת לדיון בכנסת. אני רק חושב, שיש דברים שהכנסת אינה צריכה לספל בהם. חברת-הכנסת הרמן סיפרה על נוהג שקיים בלי שהכנסת התערבה בזה. הכנסת איננה עוסקת בעניני הלכה, ואינה בודקת אם יש כאן תחום-ערוב או לא. לפיכך אני מציע שועדת החינוך והתרבות של הכנסת לא תתערב בנושא זה. לועד האולימפי יש אחריות ציבורית, והוא ישא באחריות - לטוב ולרע. איננו צריכים להתערב. יש בישראל אנשים דתיים ואנשים חילוניים. יש אנשים הנוהגים כך ויש - אחרת. ועדת החינוך והתרבות לא צריכה לנקוט עמדה. הועד האולימפי הוא גוף ציבורי והוא צריך לקבל החלטה - לטוב ולרע.

מר ענבר:

משלחת ישראל יכולה להודיע שעקב ראש השנה לא תשתתף, אבל, דגל ישראל חייב להופיע. אם נפרסם הודעה על-כך - גם נשמור על קדושת החג ומצד שני, לא נגדום לכך שדגל ישראל לא יופיע. דוב הציבור בעולם אינו מביט את עיניו החלטה היהודית.

ז. המר:

חבר-הכנסת קורן אומר שיש נוהג, בסמוך על-כך
והכנסת לא צריכה לומר דבר. משרד החוץ כנראה
רגיש לזה. משלחת פרלמנטרית של הכנסת - רגישה. התרשמתי שמשלחת הספורטאים
כנראה לא רגישה לזה. פר גלובינסקי אמר: צעדנו בראש השנה וביום כיפור
ולא ביישנו את ישראל. הוא קובע שאין זה מבייש. הנסיון לומר שהחלטה
כזאת יכולה לפגוע בערבים הצועדים - אינה משכנעת. יש ארגון ספורט דתי
שפנה וביקש לא לצעוד בראש השנה. הוא לא קיבל תשובה. בזה אין התחשבות.
ההתחשבות היא בכך, שמא ערבים ייפגעו מזה. הם לא ייפגעו.

איני אומר לספורטאים ללכת לבית הכנסת. גם
איני אומר להם לא לנסוע בראש השנה. גם איני מחייב אותם לאכול במסעדה
כשרה. הטענה שלא צריך להיות איכפת מיהודי גרמניה אינה לענין.

אני מאחל למשלחת שלנו שתצליח בתחרות, אבל,
כבודנו בזה שלא תצעד. אני מציע שהכנסת שמייצגת את רבונות ישראל
תמליץ שהמשלחת לא תצעד עם דגל ישראל בראש השנה.

מ"ם היו"ר א. כץ:

איני שומר תרי"ג מצוות, אבל, גם אני מבחין
במשקל המיוחד - הרבה מעבר למושג הדתית הצד -
של חג כמו ראש השנה. לגבי חג אחר אולי היתה לי התייחסות אחרת.
ועדת החינוך והתרבות התערבה בנושא דומה לגבי גוף שלהלכה אינו כפוף
למרותנו - רשות השידור. הבענו את דעתנו. מסודות הדרשות התחשבו בדעתנו.
לא יהיה שידור ישיר מאולימפיאדת מינכן בראש השנה, אלא במוצאי החג.
איני מתעלם מן העובדה שאין לנו סמכות פורמלית לתת הוראה לוועד האולימפי
כיצד לנהוג, אבל, להמליצו יש משקל לא מבוטל גם אצל הוועד האולימפי.
עד כאן לנושא אם אנחנו בכלל רשאים לקבל החלטה. עובדה היא, שמליאת
הכנסת חשבה כך בהעבידה אלינו את הנושא לדיון. שר החינוך והתרבות
אמר: תקיימו דיון מקיף. טוב שזה יידון בוועדה ושתיסק מסקנות.

אינני מוסמך להחליט אם בנשיאת דגל יש חילול
חג או לא. לא אתייחס לפרטים הטכניים. אבל עקרונית עלינו להתייחס
לעובדה שמשלחת רשמית של ישראל משתתפת בארוע בין-לאומי. עלינו להתחשב
ברושם שיהיה לדבר זה, קודם-כל בנינו, בין היושבים בציון, וכן בין
היהודים בעולם. אני צותן משקל לדבריים של חברת-הכנסת הרמן על-סמך
נטייתה בנושא זה. ארוע של גוף רשמי של מדינת ישראל, שיש בו חילול
חג ופועד, כמו ראש השנה ויום הכיפורים, אינו נתפש.

אני מציע לקבל המלצה בנוסח זה: "ועדת החינוך
והתרבות ממליצה לפני הוועד האולימפי לפעול כך, שחג ראש השנה לא יחולל
על-ידי משלחת ישראל באולימפיאדה במינכן".

ח. גרוסמן:

שמענו מפי נציגי הוועד האולימפי שאינם רוצים
לחלל את החג. אני מציעה לסכם, שועדת החינוך
והתרבות רושמת לפנייה את הוועד האולימפי שהמשלחת לא תחלל
את ראש השנה.

ד. קורן:

אני מציע שועדת החינוך תחליט להשאיר את ההחלטה
בנושא זה בידי הוועד האולימפי;

ז. המר:

אני מציע: "ועדת החינוך ממליצה בפני הכנסת
והשר והוועד האולימפי שמשלחת ישראל לא תצעד
בנעילת האולימפיאדה בראש השנה בכל אופן שהוא".

ה צ ע ה

בעד הצעת חבר-הכנסת ד. קורן - 4
נגד - 6

הצעת חבר-הכנסת ד. קורן לא נתקבלה.

בעד הצעת חבר-הכנסת ז. המר - 4
נגד - 4

הצעת חבר-הכנסת ז. המר לא נתקבלה.

ה צ ג ע ה

4 - בעד הצעת חברת-הכנסת ח. גרוסמן
2 - נגד

הצעת חברת-הכנסת ח. גרוסמן - נתקבלה.

6 - בעד הצעת היושב-ראש
2 - נגד

הצעת היושב-ראש א. כץ - נתקבלה

חברת-הכנסת גרוסמן ואני נכין נוסח משותף.

היו"ר א. כץ:

(הסתייגות לחבר-הכנסת ז. המר)

אני מודה לחברי הועדה ונועל את הישיבה.

הישיבה ננעלה בשעה 13.15